

De pastorie en de St. Lambertuskerk

100 jaar Amsterdamse School

Eerste heipaal geslagen

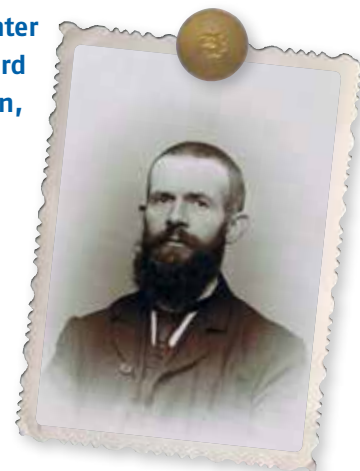
Op 29 maart 1933 wordt de eerste paal geslagen. In de "Memorie van de bouw der Kerk en Pastorie" staat geschreven: Eerste heipaal geslagen. Vlag in top van de hei-stelling: paal met groen omkranst. Opzichter Mhr. Asma arriveert vandaag. Werkvolk getraakteerd op twee sigaren en twee glazen bier. Op 24 oktober 1933 wordt de kerk plechtig ingewijd door Mgr. Diepen.

Dit jaar wordt het eeuwfeest gevierd van de Amsterdamse School, een kenmerkende bouwstijl. Onze St. Lambertuskerk is gebouwd onder de architectuur van de Amsterdamse School. Kenmerkend is het gebruik van veel bakstenen in het zicht. De kerk is gebouwd in 1933. Architect was Hein de Graaf (1889-1958) uit Den Bosch. Aannemer Alsemgeest uit Engelen bouwde de kerk voor een bedrag van 32.132 gulden. Pastoor Serrarens was de bouwpastoor die tevens voor de financiering wist te zorgen.

Over de Amsterdamse school en de St Lambertuskerk in Engelen wordt op dit moment een publicatie voorbereid door Bart Beard en de zoon van de architect Cees de Graaf. Als de publicatie verschijnt, zullen wij u dit laten weten.

Proces verbaal van veldwachter Geerts

"Beleediging" Adrianus Gijsbertus Geerts (1865–1939) was veldwachter van de gemeente Engelen van 1894 tot 1898. Zijn processen- verbaal zijn bewaard gebleven. Bertie Geerts heeft ze opgespoord. Het geeft ons een inblik in het leven, normen en waarden uit die tijd: getuige het navolgende proces-verbaal.

Veldwachter
Adrianus Gijsbertus Geerts

Op heden den twee en twintigsten augustus 1800 acht en negentig des avonds omstreeks tien ure waren wij, Adrianus Gijsbertus Geerts, gemeente en onbezoldigd rijksveldwachter der gemeente Engelen, en Mathijs van Ginniken en Cornelis Marinus de Jonge, beide marechassees van de brigade te 's-Hertogenbosch op surveillance op de kermis te Engelen en hoorden vanaf den openbare weg dat Hermanus Kaspar de Wolf geboren te Engelen 6 januari 1856, vroeger gemeenteveldwachter te Osch, thans mandenmaker wonende te Engelen, en vele anderen in de herberg was van van den Heuvel, die daar nog al een groot woord voerde en vloekend en met de vuist op tafel slaande onderander zeide: "Murray met

zijn veldwachter van Engelen zal niet ver komen, over drie weken heeft hij zijn ontslag daar zal ik voor zorgen, dit durf ik te zeggen, ik zeg niet meer dan dat ik verantwoord kan, de veldwachter Geerts is de grootste en gemeenste smeerlap van geheel de gemeente Engelen, dat zal ik onder ede verklaren".

Dit alles hoorden wij, veldwachter en marechassees voornoemd, door door het openstaande raam van die herberg te luisteren.

Daarna ging ik, veldwachter, naar genoemde de Wolf toe en zeide dat ik mij zeer beleedigd gevoelde en dat ik van het door hem gesprokene proces-verbaal zou opmaken.

Verder verklaar ik, veldwachter, dat de beleediging hier waarschijnlijk uit voortvloeide dat ik

meergenoemde de Wolf eenige weken (geleden, red.) heb bekeurd voor het op een anders met aardappel bepoten grond laten lopen van zijne kippen. Ik heb meermalen gehoord dat hij zich daarover ontevreden heeft uitgelaten en ik hiervan opgemaakt dit proces-verbaal op den eed gedaan bij den aanvang mijner bediening afgelegd.

A.G. Geerts

Column

Bosch brouwsels 1766

Het zal u niet ontgaan zijn dat Engelen, na alle aandacht en feestelijkheden van vorig jaar, door Den Bosch o.l.v. Jeroen Bosch volledig van de kaart is geveegd. Geen toerist heeft ons dorp meer aangedaan, de straaljagers en helikopters zijn gevlogen en zelfs bussen zie je nog maar sporadisch. Hoog tijd dus om weer wat leven in de **brouwerij** te brengen (denk maar aan **de Heinekenstraat**, die we hier niet voor niets hebben!*) en met het Engelse verleden weer eens krachtig op de trom te slaan. Helaas is mij columnmatig dat Heinekendenken enigszins uit

de hand gelopen, omdat de hiertoe noodzakelijke toelichting, overgenomen uit een stukje van de hand van Henny Molhuysen in het Brabants Dagblad van 5 februari 1987, qua lengte flink uitpakt. Daarom moet u helaas wachten tot het volgende nummer op het vervolg van deze column, met speciale aandacht voor de tweehonderdvijftigjarige herdenking van het jaar 1766 en de specifieke betekenis van dat jaar, waarin het 250 jaar geleden was dat Bosch op 9 augustus (misschien moeten wij op die dinsdag maar een stille tocht houden, want daar zullen zij in Den Bosch wel niet bij stil staan) stierf, voor ons dorp.

Engelen op de kaart

Togenaarstraat 1971

De Togenaarstraat werd net als de Scheidingstraat (thans Zonneweide) in 1962/63 aangelegd. Beide straten vormden toen de westelijke begrenzing van het dorp.

Waar ze op elkaar aansloten stond het bordje einde bebouwde kom. Daarachter niets dan weiland, waarin de koeien stonden van de boeren, die nog midden in de Dorpsstraat hun bedrijf hadden. Wanneer die koeien in het voorjaar naar de weides werden gebracht, kwam het regelmatig voor dat ze in de voortuinen van de Togenaarstraat of Zonneweide nog even snel wat vers tuingras aten! Door onder meer de bouw van de huizen in de Togenaarstraat werden er in 1963 maar liefst 36 nieuwe woningen aan het dorp toegevoegd. Overigens was er binnen B&W en de Raad nogal wat te doen over de naam van deze straat, die in de ogen van sommigen teveel zou doen denken aan dronkenmannen aan de toeg van een café. De ware betekenis had natuurlijk betrekking op de togers of paardenlieden die vóór de gemotoriseerde scheepvaart de

zeilboten door de Dieze trokken. De eerste togers worden al vermeld in de zeventiende eeuw, maar ook bij de slag om Engelen in 1587 speelden ze een belangrijke rol.

Deze Ansicht werd in 1971 door de bekende kruidenier Frans den Dekker in de handel gebracht. robgruben@baac.nl

* Dr. H.P. Heinekenstraat

In de gemeente Engelen is men in 1957 overgegaan tot het instellen van straatnamen. Een jaar later, in de raadsvergadering van 27 juni 1958, kon burgemeester Kempenaars meedelen dat er twee straatnamen bij moesten komen in verband met een uitbreiding van het dorp. Aan één van de straten had Heineken tien huizen laten bouwen voor zijn werknemers. Immers vanuit Engelen was de nieuwe brouwerij snel bereikbaar. De Engelense gemeenteraad werd voorgesteld deze nieuwe straat te noemen naar dr. H.P. Heineken, de oud-president-directeur van de brouwerij: niet alleen omdat hij voor de fabriek van belang was geweest, maar ook op sociaal terrein (o.a. door de woningbouw voor zijn werknemers) grote verdiensten had. De directie van de brouwerij had deze suggestie

gedaan. Burgemeester en wethouders waren gevoelig voor deze suggestie en zonder hoofdelijke stemming ging ook de gemeenteraad akkoord. Op 16 augustus 1958 werd de dr. H.P. Heinekenstraat geopend. Enkele weken tevoren was in deze straat de 900ste inwoner van het dorp geboren. Vele gasten waren bij de opening aanwezig, ook vader en zoon Heineken. Dr. H.P. Heineken knipte het openingslint door en het dochtertje van een van de directieleden onthulde het straatnaambordje (zie foto op p. 224 van Engelen, Grensdorp aan de Dieze). Daarna was het feest. Er stond een draaimolen waar Engelense jeugd gratis gebruik van kon maken. Voor de ouderen stond er een tap, waar bier geschonken werd. Daar zal dankbaar gebruik van gemaakt zijn...

In de voetsporen van vader en opa

Zij waagden hun leven en boden excuses aan voor het meenemen van een paar dekens, die ook weer werden teruggebracht.

In november jl. kwamen de dochter en een kleinzoon van Len van Roon naar Engelen. Hun vader en opa was in 1944 gestationeerd in Engelen als Canadees militair. Zijn functie was waarnemen. Hij moest in vooruitgeschoven posten de vijand observeren, waar die zich bevond en hoe het vuur aangepast moest worden om het doel te raken. Enige tijd bivakkeerde hij in de pastorie van de St. Lambertuskerk. Zijn uitkijkpost zat boven op zolder van het pensionaat. Tijdens zijn diensttijd schreef hij nagenoeg elke dag een brief aan zijn geliefde en latere echtgenote Verna. Zo'n 1.100 brieven. Aan de hand van de nog 400 brieven, die bewaard zijn gebleven hebben zij de tocht van hun vader en opa goed kunnen reconstrueren en zijn zo ook in Engelen aangekomen. Daar zijn zij hartelijk ontvangen op de pastorie tijdens een ochtendbijeenkomst van Angrisa. Na een gezamenlijk bezoek aan het oude pensionaat waar de huidige bewoners hen gastvrij hebben ontvangen heeft Yolie Mulkens hen daarna nog rondgeleid door oud Engelen en de Haverleij.

In een van zijn brieven vertelde hij het volgende: Wij sliepen in de pastorie tamelijk comfortabel op de grond. Op weg naar onze uitkijkpost liepen we door het klooster en vonden daar een

Len schreef nagenoeg elke dag een brief aan zijn geliefde Verna.

stapel schone, zachte en mooie dekens. Die ruilden we maar al te graag in voor de dekens van het leger. Toch had dit verhaal een vreemde wending, toen hij na de oorlog zijn collega opzocht en het gesprek op de dekens kwam. Zijn collega had later wroeging gekregen: "Wij zijn gekomen om hier de mensen te bevrijden en stelen hun dekens." Hij kon daar niet mee leven en heeft de dekens die hij in gebruik had weer teruggebracht naar het klooster. De eerlijkheid gebied te zeggen, dat Len van Roon de dekens is blijven gebruiken.

Een ander opmerkelijke alinea uit een van zijn brieven gaat over een handgemaakte pop, een konijn. Hij had die gevonden in het klooster en opgestuurd met de post naar zijn moeder in Canada. Een zekere Joe bezocht zijn moeder, zag het konijn, en zei: "Ik weet waar dat konijn vandaan komt. Het is gemaakt in het klooster in Engelen, mijn oude woonplaats. Ik weet dat, omdat ik als kind vlak naast het klooster heb gewoond."

Een zekere Joe of Jac

In de brief is niet goed te lezen of het Joe of Jac is. Ook de achternaam die hij noemt is moeilijk te lezen, iets van Kuiper of Keizer of Kiyker. Weet iemand wie dit geweest zou kunnen zijn?? Iemand die voor de oorlog geëmigreerd moet zijn naar Canada.

Angrisa

HEEMKUNDEKRING ENGELEN

Secretariaat

Lambertusstraat 17
5221 BB Engelen
E info@angrisa.nl
I www.angrisa.nl